

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV
ÚSTŘEDNÍ PRACOVIŠTĚ

**KONCEPCE NPÚ 2011 – 2016
KOMISE PRO PLNĚNÍ ÚKOLŮ VĚDY A
VÝZKUMU V NÁRODNÍM PAMÁTKOVÉM
ÚSTAVU**

Mimořádné a hlavní úkoly stanovené Ministerstvem kultury Generální ředitelce Národního památkového ústavu na rok 2010

Závěrečná zpráva pro Hlavní úkol č. 2/2010

Koncepce vědecké a výzkumné činnosti NPÚ na období 2011 - 2016

Cílem tvorby Koncepce vědecké a výzkumné činnosti Národního památkového ústavu je zefektivnění působení organizace ve všech sférách aktivit, které se váží na specifika odborných činností.

1. Úvod

Důvody pro zpracování Koncepce vědecké a výzkumné činnosti NPÚ na období 2011-2016

Národní památkový ústav (NPÚ) jako příspěvková organizace podle zákona č. 219/2002 Sb. se stal na základě Rozhodnutí ministra kultury č. 19 / 2009 ze dne 14. prosince 2009 a v souladu s § 28 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, výzkumnou organizací. Vědeckovýzkumná činnost NPÚ je zmiňována také na několika místech zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči v platném znění, i když bez jasnější specifikace.

Z výše uvedeného Rozhodnutí ministra kultury a ze Statutu NPÚ, respektive jeho změny, vydané rozhodnutím ministra kultury České republiky č.j. 1547 / 2006 ze dne 23. ledna 2006, vyplynul pro Národní památkový ústav úkol vytvořit jednotnou závaznou Koncepci vědecké a výzkumné činnosti, v níž bude poprvé veřejně deklarovat vlastní vědeckovýzkumnou činnost jako samostatnou platformu a základní a nepostradatelné východisko běžných statutárních činností organizace. Tento úkol byl potvrzen i zadáním Hlavních a mimořádných úkolů stanovených Ministerstvem kultury generální ředitelce NPÚ na rok 2010.

Cíle koncepce

Hlavním cílem koncepčního materiálu je na základě analýzy stávajícího stavu vědy a výzkumu v NPÚ vytyčit a formulovat hlavní vědeckovýzkumné potřeby památkové péče a navrhnout postupy a cíle, které by vedly k efektivní a jasně vnímané působnosti NPÚ jako instituce s vědeckým statutem. Věda a výzkum musí být napříště funkčně provázány s ostatními aktivitami odborné organizace státní památkové péče. Definované priority by měly vést k vytvoření funkčního organizačního a personálního modelu, zajišťujícího

vědeckovýzkumné aktivity napříč všemi pracovišti NPÚ a k vytvoření široké oborové informační základny pro potřeby odborné a laické veřejnosti.

Složení Komise a způsob práce

PhDr. Vladislav Razím (předseda)	vedoucí OEDIS (ÚOPSTC)
Ing. arch. Naděžda Goryczková) (členka)	generální ředitelka NPÚ (ÚP NPÚ)
Ing.arch. Věra Kučová (členka)	náměstkyně generální ředitelky pro památkovou péči NPÚ (ÚP NPÚ)
Doc. PhDr. Ing. arch. Miloš Matěj, Ph.D. et Ph.D. (člen)	ředitel (NPÚ ÚOP v Ostravě)
Mgr. Petr Pavelec (člen)	ředitel (NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích)
PhDr. Zdeněk Vácha (člen)	náměstek pro památkovou péči (NPÚ ÚOP v Brně)
Ing. Petr Svoboda (člen)	náměstek pro správu památkových objektů (NPÚ ÚOP Středních Čech)
PhDr. Alena Černá (členka)	vedoucí OEDIS (NPÚ ÚOP v Plzni)
PhDr. Jaroslav Podliska, Ph.D. (člen)	vedoucí OA (NPÚ ÚOP v Praze)
Ing. Petr Macek, Ph.D. (člen)	pracovník OPaDNPf (NPÚ ÚP)
Ing. arch. Milena Hauserová, CSc. (členka)	ÚPP FA ČVUT
Ing. Jiří Bláha, Ph.D. (člen)	ARCHISS při Ústavu teoretické a aplikované mechaniky AV ČR)
Prof. PhDr. Jan Royt, Ph.D (člen)	Ústav pro dějiny umění FF ÚK
Dr. habil. PhDr. Ing. Jiří Fajt, Ph.D. (člen)	Ústav pro dějiny umění FF ÚK
PhDr. Valburga Vavřínová, Ph.D. (tajemnice)	vedoucí RVaV (ÚP)

Způsob práce

Generální ředitelka NPÚ jmenovala Komisi pro plnění úkolů vědy a výzkumu v Národním památkovém ústavu z řad vlastních a přizvaných externích odborníků. Komise zahájila činnost v lednu 2010. Členové komise se k dnešnímu dni sešli na sedmi jednáních. Při tvorbě materiálu vycházeli členové Komise z vlastních oborových zkušeností, znalostí situace na jednotlivých územních pracovištích, ze své působnosti v oborových orgánech NPÚ a vysokoškolských institucích a z institucionálních materiálů. Komise se shodla na osmi základních tematických okruzích, které představují návrh dlouhodobé vědeckovýzkumné koncepce po věcné stránce. Uvedených osm okruhů komise opatřila anotacemi a

rozpracovala do užších specifických úkolů, které bude NPÚ řešit do roku 2016 (viz příloha 1.). Protože jednou z možností, jak naplnit dlouhodobé priority NPÚ v oblasti vědy a výzkumu, je získání potřebných finančních prostředků mimo běžný rozpočet NPÚ, tedy účast v grantových soutěžích, zabývala se Komise mimo jiné výběrem témat, která byla po posouzení anotací schválena a rozpracována do 12 projektů podaných do veřejné soutěže ve výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích, kterou vyhlásilo MK ČR dne 5. května 2010 v rámci *Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI)* (viz příloha 2.). Všechny podané projekty vycházejí z potřeb jednotlivých okruhů, vymezujících dlouhodobé priority vědeckovýzkumné činnosti NPÚ a tvořících základ Koncepce vědecké a výzkumné činnosti NPÚ na období 2011-2016.

2. Analytická část

2.1. Analýza současného stavu

2.1.1. Základní vývojové tendence uplynulých let a jejich vyhodnocení

Věda a výzkum v památkové péči byly dlouhodobě podceňovány a přehlíženy, přestože již nejstarší dějiny oboru od poloviny 19. století jasně deklarují, že výzkumná činnost je základem a východiskem praktické památkové péče.¹ Stav vědy a výzkumu v památkové péči předcházející těsně změnám po listopadu 1989 vystihuje prognóza rozvoje státní památkové péče do roku 2000 (2010),² která jasně nspecifikuje celkovou koncepci vědeckovýzkumné činnosti SÚPPOP, ale uvádí počty a finanční objemy vědeckovýzkumných úkolů, které ústav řešil, a jejich personální zajištění. Z materiálu vyplývá, že přestože památková péče nedefinovala v té době oficiálně vlastní koncepci vědeckovýzkumné činnosti, zřetelně si uvědomovala, že kvalitní vykonávání a zajišťování statutárních činností organizace zabývající se ochranou a péčí o památky je podmíněno soustavnou vědeckovýzkumnou prací, a tato byla v rámci tehdejších omezených možností zajišťována, prováděna a rozvíjena. Za pozornost přitom stojí důraz, který se kladl na nutnost soustavného provádění průzkumů a dokumentace památkového fondu, jako základního předpokladu rozvoje památkové péče.³ Technickou základnu vědy a výzkumu tehdy představovalo zejména fotografické a měřické oddělení, které bylo na svou dobu poměrně dobře vybavené a tato výbava byla cíleně obnovována. Z aktivit památkové péče v

¹ K vývoji vztahu památkové péče k výzkumné (poznávací) činnosti v poslední době přehledně např.: Razím, Vladislav, *Poznávání historických staveb, jeho význam a vztah k památkové péči*. Svorník 5, 2006, str. 17-22. Dále viz tam uvedená literatura.

² Svatoň, Jaroslav, *Prognóza rozvoje státní památkové péče do roku 2000 (2010)*. 5. svazek řady *Rozvoj odvětví kultury*, Praha 1989.

³ Svatoň, Jaroslav, *Prognóza rozvoje státní památkové péče do roku 2000 (2010)*, str. 127.

předlistopadovém období, které rozhodně nelze celkově označit za pozitivní, jednoznačně vyplynulo, že činnosti památkové péče jsou nemyslitelné bez aktivní vědeckovýzkumné práce a následné aplikace dosažených výsledků do praxe ochrany a péče o památkový fond. Analýza neutěšeného stavu výzkumu a vývoje byla v polistopadovém období provedena ve výstupu institucionálního výzkumného úkolu Státního ústavu památkové péče č. 96-14 *Zpracování komplexní analýzy účinnosti fungování systému státní památkové péče*.⁴ Na počátku devadesátých let minulého století se organizovaná výzkumná a vývojová činnost ocitla nejen v oboru památkové péče na okraji zájmu. Po listopadu 1989 prošly nástupnické organizace památkové péče složitým obdobím několika organizačních změn (jednotlivé památkové ústavy zřizované od roku 1990 MK ČR, od roku 2003 jednotný NPÚ). Neuskutečnila se však hloubková analýza a reflexe důsledků předešlého období a vývoje v nových společenských a hospodářských podmínkách. Některé kroky a jevy se ukázaly jako vysloveně záporné – např. zrušení vysoce odborně hodnoceného měřického oddělení v SÚPP (nástupnická organizace SÚPPOP). Scelení metodické (1990) a organizační (2003) vyžadovalo koncepční reformu, která však nebyla uskutečněna. NPÚ dostatečně koncepčně nereagoval na významné změny po roce 1989, např. v oblasti výzkumu nemovitých památek na zánik SÚRPMO, na vstup soukromého sektoru do provádění průzkumů, na nové tržní vztahy (např. v oblasti archeologických průzkumů), na důsledky správní reformy v roce 2003 atd. Již od začátku 90. let 20. století byla např. absence účinné snahy o iniciování a metodické řízení průzkumné a dokumentační činnosti, která je základem vědeckovýzkumného procesu v památkové péči, na jednotlivých památkových ústavech velmi citelná. Organizační nestabilita daná vnějšími rozhodnutími zřizovatele nebyla příznivá pro budování dlouhodobé koncepce vědy a výzkumu.

Ve vědeckovýzkumné oblasti přesto docházelo i ke kladným počínům. V roce 1995 bylo založeno financování výzkumných a vývojových úkolů z účelových a institucionálních prostředků poskytovaných MK ČR. Do roku 2004 takto řešil NPÚ 12 výzkumných záměrů. V rámci těchto výzkumných záměrů bylo v SÚPP a na jednotlivých regionálních odborných pracovištích řešeno celkem 152 individuálních institucionálně financovaných úkolů. Přes nesporně pozitivní výsledky provázela z důvodů absence jednotné koncepce vědecké a výzkumné činnosti oboru toto období fragmentace vědeckovýzkumného potenciálu a z ní plynoucí nižší efektivita. Zásadní změnou byla koordinovaná příprava a vznik čtyř nových výzkumných záměrů od roku 2005 s 18 přesně vymezenými podúkoly (příloha 3.). V historii státní památkové péče byl prostřednictvím těchto úkolů uplatněn vůbec poprvé princip celostátně a celoplošně prováděného výzkumu. Koncentrace vědeckovýzkumných činností

⁴ *Zpracování komplexní analýzy účinnosti fungování systému státní památkové péče*. VVZ MK0CEZ99F0301 96-14, zodpovědný řešitel Jaroslav Svatoň, doba řešení 1996-1997.

do odpovědně vybraných a připravených tématických celků, reagujících na niterné potřeby památkové péče a vymezujících základní oblasti péče a ochrany památkového fondu, vedla k dosažení nesporných racionálních výsledků. Proto lze o těchto úkolech, jejichž řešení stále probíhá, hovořit jako o krátkodobé koncepci vědeckovýzkumné činnosti NPÚ.

Příprava a realizace těchto výzkumných záměrů s sebou přinesla několik důležitých aspektů. K problematice vědeckovýzkumných potřeb památkové péče bylo poprvé přistupováno koncepčně v rámci celého NPÚ; byla extrahována čtyři základní výzkumná témata koncentrující ideovou a praktickou náplň činností zajišťovaných NPÚ; napříč územními odbornými pracovišti NPÚ byly vybudovány kolektivy schopné dlouhodobého plánování a realizování vědeckovýzkumných úkolů. Roky řešení s sebou přinesly zkušenosti a utvrdily poznání, že NPÚ má nejen předpoklady pro koncepční dlouhodobou vědeckovýzkumnou činnost, ale že se věda a výzkum staly nedílnou, plánovaně rozvíjenou součástí jím zajišťovaných a realizovaných aktivit. Příprava, přijetí a realizace těchto čtyř výzkumných záměrů prověřily v praxi NPÚ jako organizaci, které přísluší statut moderní vědecké organizace.

Základní nedostatek, který však z realizace 4 výzkumných záměrů vyplynul, byla absence oficiální dlouhodobé Koncepce vědy a výzkumu v rámci NPÚ. To se projevilo v nedostatečně systematickém vytyčení vědeckovýzkumných úkolů i ve formulování jejich obsahu. Úkoly vycházely z potřeb nadefinovaných jednotlivými pracovišti a odbornými pracovníky a ne z dlouhodobých potřeb rozvoje vědy a výzkumu v rámci organizace jako celku. Do popředí zřetelně vystoupila absence jasně formulovaných a vymezených vědeckovýzkumných potřeb památkové péče. Současně z řešení vědeckovýzkumných úkolů jednoznačně vyplynula nutnost stabilizovat postavení kolektivů vědeckých pracovníků v rámci organizačního řádu instituce a to včetně jasně definovaných motivačních prvků (včetně platového ohodnocení). Koncem roku 2009 získal NPÚ statut vědecké organizace (viz výše) a vytvoření dlouhodobé Koncepce vědy a výzkumu se stalo prioritou. Na pokyn generální ředitelky byla sestavena Komise pro úkoly vědy a výzkumu NPÚ pověřená vytvořením této Koncepce.

2.1.2. Silné a slabé stránky, rizika a příležitosti

silné stránky

- Interdisciplinárnost oboru památkové péče⁵ a neustálý vznik nových dílčích vědeckovýzkumných témat plynoucích z potřeb každodenní praktické činnosti. V tom spočívá zásadní odlišnost NPÚ např. oproti ústavům AV ČR. NPÚ má s ohledem na tuto skutečnost velký morální závazek zachytit, zpracovat, uložit a zpřístupnit maximum informací o památkách, a to nejen pro praktické (současné) potřeby památkové péče, ale jako součást záchrany kulturního dědictví a paměti národa. Úloha NPÚ je v tomto ohledu nezastupitelná. Tato činnost představuje jeden z hlavních pilířů opodstatněnosti existence NPÚ jako organizace odpovídající za kulturní dědictví.
- Celostátní působnost instituce. Poznávací proces probíhá plošně na celém území České republiky prostřednictvím jednotlivých územních odborných pracovišť NPÚ.
- Předmětem činnosti památkové péče jsou nemovité a movité památky stejně jako jejich celky. Žádná jiná instituce nemá tak bezprostřední a široký přístup k autentickému materiálu jako NPÚ a tak mnohovrstevnatě s ním nepracuje. To vše se týká i památkového potenciálu. Zejména v oblasti movitého kulturního dědictví pracuje památková péče s velkým množstvím předmětů kulturní hodnoty ve smyslu zákona č. 71/1994 Sb.
- Informace o jednotlivých památkách a jejich celcích se periodicky rozšiřují a zmnožují prostřednictvím průzkumů a dokumentace v rámci různých příležitostí (např. oprav, rekonstrukcí atd.).
- Jedinečnost propojení péče o památky s praktickými úkony pečovatele (např. na předních památkách ve správě NPÚ). Spojení a ověřování teorie a praxe v dlouhých časových úsecích, jak tato činnost vyžaduje.
- Dlouhodobé zkušenosti s prezentací památkového fondu a se zprostředkováním kulturních hodnot široké veřejnosti, včetně hradů a zámků ve správě NPÚ a jejich unikátních autentických mobiliárních fondů.
- Dlouhá tradice instituce, která disponuje obrovským a nenahraditelným bohatstvím – pamětí oboru a památkového fondu (např. archivy, knihovny). Tyto fondy je třeba chránit, systematicky budovat, využívat a zpřístupňovat.

⁵ Památková péče je multidisciplinárním oborem. K dosažení plně kvalifikovaného výkonu v sekci péče o památkový fond a pro správu památkových objektů nevystačí odborný pracovník s úzkou specializací, ale musí se orientovat v řadě disciplin, podle charakteru úseku, v němž pracuje, např. v dějinách umění, architektuře, urbanismu, územně plánovací problematice, ekologii, archeologii, historii, církevních dějinách, obecně v legislativě, ekonomice, ale i v estetice, psychologii, rétorice aj.

- Odborná úroveň vysokoškolsky, někdy i několikaoborově vzdělaných pracovníků s obecným zájmem o předmět práce, kteří často upřednostňují vztah k oboru před adekvátním finančním ohodnocením. Jejich osobní zaujetí a pracovní nasazení je trvalým základem rozvoje oboru památkové péče, ale tyto pracovníky je třeba podchytit a motivovat.
- Flexibilita práce založená na povaze operativní činnosti a stálé prověřování poznatků v praxi.
- Systém výchovy a vzdělávání pracovníků památkové péče v rámci instituce na úrovni specializačního pomaturitního studia s dlouhodobou tradicí (od roku 1983; v roce 1995 obdržel SÚPP akreditaci MŠMT ČR pro vydávání osvědčení o absolvování studia s celorepublikovou platností) a seminářů, školení a dalších akcí krátkodobého charakteru.
- Dostatečně početná síť pracovišť NPÚ s celostátní působností.
- Centrálně budovaný integrovaný informační systém památkové péče, dostupný v internetovém prostředí jako základna informací a nástroj jejich sdílení.
- Rozvinutá publikační základna (vydávání třech neimpaktovaných recenzovaných periodik: Zprávy památkové péče, Průzkumy památek, Staletá Praha a periodika a sborníky jednotlivých ÚOP NPÚ).
- Dlouhodobá a kvalitně odborně zpracovaná koncepce ochrany sídel, krajiny a územních celků.

slabé stránky

- Dlouhodobá absence ucelené, věcné, organizační, personální a ekonomické koncepce vědecké a výzkumné činnosti.
- Dlouhodobé podcenění role a významu vědy a výzkumu se odráží v organizačním řádu a v absenci motivačních prvků (včetně platového ohodnocení), které by vedly ke vzniku a stabilizaci kolektivů vědeckých pracovníků. Stav je důsledkem doby, kdy pojmy věda a výzkum byly v památkové péči takřka z principu odmítány, s poukazem, že památková péče pouze využívá výsledky vědních disciplin, které se získávají na jiných místech.
- Nedostatečný zájem vedení některých územních odborných pracovišť NPÚ o vědeckovýzkumnou činnost.
- Kvalifikace některých vedoucích pracovníků, kteří se vědeckovýzkumné činnosti nikdy nevěnovali, nemají s ní ani žádné zkušenosti, nechápou její skutečný význam, neumějí ji podporovat ani vychovávat nové pracovníky (v současné org. struktuře NPÚ jde zejména o funkce náměstků sekcí památkové péče (dříve odborní

náměstci), kteří by měli být osobnostmi s odbornou autoritou a prokazatelnou, kladně hodnocenou praxí ve vědeckovýzkumné činnosti; tento požadavek je o to závažnější, že absolventi škol nebývají seznámeni s praxí).

- Nejasná koncepce v personální politice pokud jde o skladbu profesí. Ta musí být cílená, vyváženě reagovat na zabezpečení různých druhů činností, zajišťovaných NPÚ (problémem je např. zřejmý úbytek absolventů se vzděláním v historických vědách a oboru architektury). Bariérou je finanční ohodnocení, které NPÚ vysokoškolsky vzdělaným pracovníkům nabízí, jež je výrazně nižší, než jaké mohou dosáhnout v jiných, zvláště soukromých sektorech.
- Křehké povědomí na jakých principech památková péče musí fungovat, jaké je její tradiční a současné poslání. Postupné ideové vyprazdňování, narušení vědomí kontinuity a souvislostí praktické památkové péče (nejde jen o techniku procesu památkové péče, ale o celý obsah veřejného zájmu). Bez renesance vědeckovýzkumné činnosti, která má v památkové péči své nezastupitelné místo, jsou ohroženy samotné existenční kořeny oboru a NPÚ, základní smysl existence NPÚ.
- Některé novely památkového zákona č. 20/87 Sb. a správní reforma v roce 2003 zhoršila podmínky pro praktické provádění vědeckovýzkumné činnosti za stálého personálního obsazení (délka správních lhůt, postoje vlastníků a orgánů státní památkové péče).
- Přetrvávající nesystematičnost v budování informační základny (knihovny, archivy) a jejího zpřístupnění. Absence centrálních informačních systémů v oblasti dokumentačních fondů, určených jak odborným pracovníkům NPÚ, tak veřejnosti.
- Absence dlouhodobého plánování a cíleného využití možností prezentace významných výsledků vědeckovýzkumné činnosti památkové péče, a to jak směrem k odborné, tak i laické veřejnosti. Nedostatečná provázanost prezentace památek ve správě NPÚ s výsledky vědeckovýzkumné činnosti památkové péče a prezentace NPÚ jako rovnocenného partnera ostatních institucí s vědeckým statutem.
- Absence soustavného mapování, zpracování a vyhodnocování dějin oboru (chybí historik oboru památkové péče), jejichž významnou součástí je také vědeckovýzkumná činnost.
- Absence dostatečné podpory pro vydávání monografií (včetně popularizačních) jednotlivých památek.
- Absence jednotné, plánovitě naplňované koncepce soupisu památek.
- Nedostatečné finanční a personální zabezpečení vývoje a provozu jednotného centrálního informačního systému a dalších základních částí vědeckovýzkumné činnosti.

rizika

Vyplyvají ze slabých stránek. K tomu je nutno zdůraznit:

- Potřeba bezodkladného vytvoření koncepce vědecké a výzkumné činnosti v relativně krátkém čase nese riziko chyb, které bude třeba neustále vyhodnocovat.
- Fluktuace a trvalá hrozba odchodu zkušených odborných pracovníků v důsledku nedostatečných mzdových prostředků pro výraznou motivaci a větší diferenciaci odměn za výkony a tedy hrozba ztráty kontinuity v dlouhodobé perspektivě rozvoje oboru.
- Snižování stavu zaměstnanců - redukce vědeckovýzkumných pracovníků v důsledku úsporných opatření. Redukce v tomto směru mohou vést k destrukci NPÚ jako odborné vědecké instituce. Věda a výzkum jsou propojeny jak s odbornými vyjádřeními, které NPÚ zajišťuje, tak s přípravou kvalitních prezentací, instalací expozic a aplikací na památkách ve správě NPÚ.
- Snižování rozpočtu organizace.
- Riziko nezískání finančních prostředků ve veřejných soutěžích.
- Omezení či zrušení finanční podpory ze strany MK ČR pro vědu a výzkum jakoukoliv formou.
- Současný systém hodnocení humanitních (k nimž se památková péče zejména řadí) a přírodních věd v systému RIV. Pro humanitní obory je prokazatelně diskriminační (je nezbytná iniciativa a podpora ze strany MK ČR, která by vedla k otevření diskuse o změnách v hodnocení na půdě RVVI).

příležitosti

- Rozhodnutí ministra kultury č. 19/2009 ze dne 14. prosince 2009, jímž je NPÚ přiznán statut výzkumné organizace s povinností vytvoření vlastní koncepce výzkumné činnosti.
- Vytváření dlouhodobé koncepce NPÚ bez zátěže personálních a pracovních vztahů z minulosti.
- Vytváření jednotného elektronického informačního systému památkové péče otevřeného široké veřejnosti.
- Účast ve veřejných soutěžích (např. podání projektů do veřejné soutěže ve výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích na rok 2011 vypsané MK ČR v květnu 2010).
- Celostátní působnost NPÚ - Národní památkový ústav dnes představuje prakticky jedinou státem zřízenou odbornou památkovou organizaci s fungující sítí pracovišť

ve všech krajích ČR. Územní uspořádání s celostátní působností je dobrým předpokladem pro naplňování systematické vědeckovýzkumné práce.

- Multiinstitucionální, mezioborová spolupráce na společných tématech na republikové a mezinárodní úrovni.

2.1.3. Vyhodnocení účinnosti stávajících rozvojových opatření

Komise pro plnění úkolů vědy a výzkumu v NPÚ zformulovala osm základních tematických okruhů, které představují návrh dlouhodobé vědeckovýzkumné koncepce po věcné stránce. Uvedených osm okruhů komise opatřila anotacemi a rozpracovala do užších specifických úkolů, které bude NPÚ řešit do roku 2016. (viz příloha 1.) Ve vazbě na dlouhodobé priority NPÚ stanovené Koncepcí vědecké a výzkumné činnosti NPÚ vybrala Komise témata pro účast NPÚ ve veřejné soutěži ve výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích, kterou vyhlásilo MK ČR dne 5. května 2010 v rámci *Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI)*. Témata byla rozpracována do 12 projektů, které NPÚ do soutěže podal s cílem zajistit pro vědeckovýzkumnou činnost finanční prostředky mimo běžný rozpočet organizace. (viz příloha 2.)

Pokud jde o organizační a personální předpoklady naplňování navrhované dlouhodobé koncepce vědy a výzkumu, je úkolem vedení NPÚ vybudovat odpovídající podmínky v návaznosti na charakter organizace jako instituce s vědeckým statutem. Jednotná čitelná organizační struktura pracovišť umožňuje vytvořit systematické organizační zázemí pro řešení průřezových témat vědy a výzkumu.

Dosavadní opatření jsou na samém začátku. Bude nutné jasně a po všech potřebných stránkách definovat postavení vědy a výzkumu v NPÚ, vytvořit podmínky k růstu vědeckého (personálního i jiného) potenciálu a sestavit základní kolektivy vědeckých pracovníků s jasně definovanými rolami a jednotným řízením. Je třeba jasně, principiálně a dlouhodobě definovat pracovní zařazení a motivaci vědeckovýzkumných pracovníků a propojit tuto činnost s úkoly, které nemají povahu vědy a výzkumu, ale pro působení NPÚ jsou stejně závažné.

3. Koncepce

3.1. Stanovení a definování cílů rozvoje, včetně určení priorit.

Komise pro úkoly vědy a výzkumu v NPÚ určila osm tematických pilířů dlouhodobé Koncepce vědeckovýzkumného rozvoje instituce, které obsahují základní potřeby instituce a vzájemně se doplňují a prolínají. Hlavní témata vědy a výzkumu Národního památkového

ústavu stanovená pro léta 2011-2016 nezahrnují systémové změny a činnosti související s běžnou statutární činností.

Náplň Koncepce odpovídá jak odborným potřebám NPÚ jako organizace s vědeckým statutem, tak zohledňuje potřebu integrace a rozvoje informačního systému otevřeného veřejnosti a odpovídá potřebám moderního vzdělávání v souladu s národní a kulturní identitou v rámci evropské multikulturní společnosti (seznam osmi úkolů obsahuje jen stručnou charakteristiku). Koncepce rovněž zohledňuje požadavky plynoucí ze základních mezinárodních úmluv, jimiž je ČR vázána. Jedná se zejména o následující:

- *Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví* (přijata v Paříži 16.11.1972; pro Českou a Slovenskou Federativní republiku vstoupila v platnost dnem 15. února 1991).
- *Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy - Granada 1985* (přijata v Granadě 3.10.1985; pro Českou republiku vstoupila v platnost 1.8.2000).
- *Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy* (revidovaná) (přijata ve Vallettě 16.1.1992; pro Českou republiku vstoupila v platnost 23.9.2000).
- *Evropská úmluva o krajině* (přijata ve Florencii 20.10.2000; pro Českou republiku vstoupila v platnost 1.10.2004).

Všechny uvedené dokumenty směřují k prohlubování vědeckovýzkumné činnosti v oblasti kulturního dědictví a proto formulování Koncepce aktivit NPÚ v oblasti vědy a výzkumu napomůže tyto závazky plnit.

NPÚ nepatří mezi vědecké instituce, pro něž je typický základní výzkum (např. ústavy AV ČR a vysoké školy), ale je tzv. resortní vědeckovýzkumnou organizací, pro niž je charakteristický aplikovaný a specializovaný výzkum. Základní výzkum však v NPÚ probíhá a musí probíhat, i když podmínky, organizační struktura a pracovní náplň zaměstnanců takto v organizačním řádu NPÚ zatím pojata není. NPÚ v praxi využívá a rozvíjí (aplikuje) poznatky (základní výzkum) řady konkrétních vědních oborů, které zároveň zpětně výsledky své činnosti v obou druzích výzkumu obohacuje. Jde zejména o obory historie, etnografie, archeologie, dějiny architektury a stavebnictví, dějiny umění, některé přírodní vědy aj.

Vědecký a výzkumný profil a dlouhodobý vědeckovýzkumný program NPÚ jako vědeckovýzkumné organizace musí být proto budován na aplikované vědeckovýzkumné činnosti v uvedených oborech. Navržené oblasti vědy a výzkumu vycházejí z dlouhodobých potřeb, zároveň jsou ale nyní velmi aktuální a nezbytné, zejména pro zvýšení společenského kreditu organizace, ale i oboru jako celku.

3.2. Hlavní témata vědy a výzkumu Národního památkového ústavu pro léta 2011-2016

1. Jednotný informační systém vědeckovýzkumné činnosti NPÚ

Za dobu existence odborných organizací státní památkové péče (od roku 2003 spojených v NPÚ) vzniklo množství poznatků, které mají různou formu, různý způsob a míru zpracování, různý způsob uložení atd. To se týká jak výsledků vědeckovýzkumné práce v rámci statutární činnosti, tak výsledků úkolů vědy a výzkumu, kterých bylo v minulých dvou desetiletích zpracováno značné množství. V tomto stavu jsou uvedené práce jen velmi těžko využitelné, jejich potenciál postupně „odumírá“, jeho informační hodnota klesá. Je proto nutné vytvořit systém, který by tyto informace podchytil („zachránil“), zpracoval a zprostředkoval dalšímu, trvalému a širokému využití. Nejde však jen o informace již existující, ale také o ty, jež jsou nově získávány. Za dnešního stavu, příznačného velkou desintegrací, vzniká množství nejrůznějších výstupů, jež nemají zadání pro formální sjednocení a proto také velmi omezené využití. Jednotný systém zpracovávání a zpřístupňování vědeckovýzkumných poznatků by měl ohromný věcný (vědecký) přínos, ale mimo jiné by přinesl také velké finanční úspory. To se týká také systematického získávání prací vyhotovených mimo NPÚ. Nedílnou součástí jednotného systému vědeckovýzkumných informací musí být systém komplexních popisných, prostorových, grafických a obrazových údajů o kulturním dědictví. Zásadním výstupem této činnosti bude také postupně zpracovávaný soupis památek, skutečný imperativ současné péče o kulturní dědictví v ČR. Pro NPÚ je věcně i morálně neúnosné nadále zachovávat k dnešnímu zcela nedostatečnému stavu soupisu pasivní postoj. Potřeba soupisu vyplývá z širokého pole jeho významu, z historie jeho vývoje a ze srovnání se zkušenostmi a praxí v okolních zemích, kde památkové instituce soupis dlouhodobě ze zákona vytvářejí. NPÚ je nejvhodnější organizací k jeho vytváření, a to jak z hlediska odborného, tak finančního.

2. Postupy a nástroje komplexního poznávání památek

Systematická a kvalitativně vyrovnaná vědeckovýzkumná činnost se neobejde bez stanovení komplexních a jednotných postupů poznávání (výzkumu) a hodnocení nemovitých a movitých kulturních památek pro potřeby státní památkové péče, orgánů samosprávy a nejširší odborné veřejnosti. Těchto pravidel se dosud podařilo docílit jen ve velmi omezené míře, což je v rozporu se současnými potřebami, závazky a tendencemi v evropském kontextu. Daný stav má často dalekosáhlé negativní důsledky, od chybného rozhodování, přes finanční ztráty až po zánik mnoha nenahraditelných informací.

Vypracované metodiky musí být postupně uváděny do praxe. Všechny následující výzkumné práce se budou odvolávat na schválené metodické postupy, bude přesně stanoveno, za jakých podmínek a okolností budou jednotlivé průzkumy (výzkumy) probíhat a jaké výstupy mají vzniknout.

3. Tvorba vývojových standardů (korpusů) vybraných kategorií památek a jejich částí (prvků, artefaktů)

Dlouhodobé shromažďování informací o vlastnostech a výskytu památek při různých průzkumech, výzkumech, soupisové a evidenční práci atd. vyžaduje systematické vyhodnocování těchto informací s cílem jejich širšího využívání. Toto vyhodnocování přináší další poznatky, ale je zejména nezbytným předpokladem skutečné, plnohodnotné efektivity získávání informací. Jednou z hlavních potřeb z tohoto hlediska je snaha o vytváření vývojových přehledů (typologie, terminologie, provenience, chronologie atd.). V rozporu se strmým nárůstem množství informací, které jsou při práci NPÚ získávány, je tvorba vývojových standardů velice zanedbaná. To snižuje efektivitu uvedených prací, využitelnost jejich výsledků v další praxi a vede to kromě jiného k jakémusi „vyprazdňování“ smyslu průzkumné a dokumentační činnosti. V neposlední řadě je nutno zdůraznit také komplikace v mezioborové spolupráci, pokles věrohodnosti před veřejností a riziko ztráty schopnosti uplatnit poznatky o kulturním dědictví a úrovni naší vědeckovýzkumné činnosti v mezinárodním vědeckém kontextu. Také tento stav je součástí nežádoucí desintegrace vědecké práce v oboru v posledních desetiletích. Právě NPÚ je institucí, která velké množství informací získává při své běžné činnosti. Cílem je průběžně vyhledávat takováto témata a jejich vědecký výzkum provádět a prezentovat.

4. Výzkum technologií a materiálů

NPÚ jako správce množství prvořadých nemovitých památek a jejich rovněž prvořadého mobiliáře, ale také jako odborná organizace, která svými odbornými vyjádřeními zásadním způsobem ovlivňuje způsob a dlouhodobý, nezřídka nevratný efekt zacházení s kulturním dědictvím, musí disponovat velmi kvalitními, spolehlivými a svým způsobem nezávislými znalostmi o ochranných (konzervačních atd.) prostředcích, postupech, materiálech atd. Tyto znalosti tedy nejsou pouze vnitřní potřebou, ale tvoří také velmi důležitou součást odborného metodického servisu NPÚ pro veřejnost.

Existuje značná suma poznatků, které lze pouze převzít z jiných zdrojů a od specializovaných subjektů. Naproti tomu však některé specifické poznatky musí NPÚ získávat vlastní vědeckovýzkumnou činností, a to z řady důvodů, jakými jsou bezpečnostní

hlediska, jedinečnost spravovaného materiálu, nutnost získávání operativních poznatků při statutární činnosti atd. Do této oblasti nepatří jen výzkum jednotlivých materiálů, technologií atp., ale také různé ochranné režimy, metody preventivní ochrany atp. Důležitou součástí je výzkum historických technologií a materiálů, pracovních postupů, také formulování podmínek pro použitelnost nových materiálů a technologií při památkových intervencích (konzervátorských a restaurátorských zásazích) – jako východisko dalšího výzkumu a vývoje (v NPÚ i mimo něj). Před výzkumem musí být přitom důkladně prověřena skutečná potřeba jednotlivých dílčích výzkumů, a to ze strany uživatelů výsledků (terénní pracovníci odborů památkové péče a správy památkových objektů, vlastníci kulturních památek, veřejnost). Výzkum je nutno koncipovat s přihlédnutím k rozvíjení identických nebo podobných aktivit jinými institucemi či týmy (např. VŠCHT). Musí tedy proběhnout důkladná analýza potřeb, stavu a perspektiv této činnosti v NPÚ.

5. Teorie a praxe nakládání s památkami a památkově chráněnými celky

Tato oblast zahrne podrobnou analýzu současné metodické činnosti NPÚ jak vůči veřejnosti (vlastníkům památek), tak vůči ústavu samotnému, jakožto správci velmi významné části památkového fondu, zpracovateli odborných vyjádření atd. Cílem je produkce širokého spektra metodik či „prováděcích“ příruček, jako jedna z hlavních položek aplikovaného výzkumu, v níž by měl být NPÚ aktivní. Po analýze je třeba podle stanovených priorit vytvářet metodiky, které pokryjí pokud možno celou škálu potřeb praktické památkové péče.

6. Výzkum a dokumentace dějin a teorie památkové péče

Tato činnost je povinností a životní nutností každého oboru. Je třeba vytvořit koncepci na základě podrobné analýzy současného stavu a prověřit možnosti a vhodnost spolupráce s dalšími subjekty (vysoké školy). Zpracovávání dějin musí být kontinuální, s přesně určenou strukturou. Jako stěžejní je z hlediska potřeb NPÚ vnímáno vědecké zpracování dějin institucionalizované památkové péče včetně dějin legislativy oboru.

7. Prezentace kulturního dědictví

Cílem je vytvoření jednotného informačního systému kulturního dědictví pro veřejnost. Návrh vychází z teze, že jen hluboká, kvalitní a systematická informovanost je v dlouhodobých souvislostech zárukou vztahu veřejnosti ke kulturnímu dědictví, její ochoty a schopnosti svými prostředky kulturní dědictví chránit. ČR stále nemá jednotný, seriózní a fundovaně sestavený a udržovaný systém informací určený pro širokou veřejnost. Mnoho subjektů tyto

informace šíří zejména prostřednictvím internetu, často bez potřebných odborných a propagačních znalostí. V tomto směru je situace v ČR ve srovnání s mnoha evropskými zeměmi velmi špatná, byť informací v médiích, zejména na internetu, je velké množství. Přínos jednotného informačního systému by bylo možno uvést v mnoha větech.

Výzkumu musí předcházet fundovaná analýza současného stavu, aby nehrozily duplicity a bylo možno návrh podpořit co nejkonkrétnějšími argumenty, tvorba modelu pak musí v optimální míře využít zahraničních zkušeností (fungujících systémů). NPÚ je díky sumě informací a celoplošnému působení nezastupitelný.

Cílem je prezentovat kulturní dědictví a památkovou péči nejširší veřejnosti takovým způsobem, aby byla motivována zaujmout k problematice a oboru aktivní postoj, chápala památkovou péči jako vědeckou a společensky přínosnou disciplínu, uvědomovala si hodnoty kulturních památek a památkových území a dokázala se do péče o kulturní dědictví v menší nebo větší míře zapojit. Prostředkem přímé názorné a efektivní aplikace vědeckého výzkumu jsou např. na zpřístupněných památkách vytvářené interiérové instalace, specializované expozice, tématické prezentace kulturního dědictví pomocí moderních technologií v návaznosti na výzkum v oblasti vývoje historického interiéru, každodenního života či na poznávání památek samotných. Výhodou NPÚ je typologicky široké spektrum objektů v přímé správě.

8. *Výchova, vzdělávání a osvěta ve vztahu ke kulturnímu dědictví*

Tento segment systematického výzkumu vychází z přesvědčení, že NPÚ musí mít aktivní postoj nejen k co nejširšímu a nejkvalitnějšímu informování dospělé veřejnosti, s jeho výchovnými účinky, ale také ke způsobu výchovy ke vztahu ke kulturnímu dědictví ve školách. S touto výchovou je třeba začít co nejdříve, velmi promyšleně a přiměřeně jednotlivým věkovým kategoriím. Velmi důležitá a v systému školství opomíjená je zejména kategorie předškolních dětí a základních škol. Nejde jen o běžnou výchovu a výuku, ale také o různé doplňující výukové programy a aktivity. Plnění musí předcházet podrobná analýza dnešního stavu vzdělávání daného druhu a také dosavadních aktivit NPÚ v tomto směru, která naváže na Konceptci vzdělávání v oblasti památkové péče a dosavadních aktivit.

3.2. Identifikace cílů, které vyžadují spolupráci mezi sekcemi, případně se zřizovatelem či jinými odbornými institucemi.

cíle Koncepce vyžadující spolupráci mezi sekcemi a útvary NPÚ:

- Vypracovat dlouhodobou strategii rozvoje průzkumu a dokumentace jako základ vědeckovýzkumné činnosti NPÚ.

- Definovat závazné postavení průzkumné, výzkumné a dokumentační činnosti, zejména ve vztahu k procesu přípravy odborných vyjádření podle § 14 památkového zákona a k platným metodikám NPÚ. Případně provést z toho vyplývající organizační a další změny.
- Určit postup při zpracovávání každoročního plánu průzkumných a dokumentačních prací s cílem jejich efektivního využití.
- Stanovit přesný obsah, postup a harmonogram eliminace výše uvedených slabých stránek a rizik.
- Zřídit (event. transformovat) pracoviště, jehož úkolem by bylo metodicky vést provádění průzkumných a dokumentačních prací (vč. měřických prací atp.).
- Docílit úzkého propojení průzkumu a dokumentace nemovitých památek s archeologií, a to zejména ve vztahu k věcné správnosti, možnosti finančních úspor, větší efektivity a vývojovým trendům oboru.
- Ustavit a deklarovat kritéria pro přijímání nových pracovníků tak, aby byly vytvořeny podmínky pro růst vědeckovýzkumné kvality NPÚ.
- Hledat vnitřní rezervy pro zajištění většího personálního a časového prostoru pro vědeckovýzkumnou činnost.
- Vypracovat strategii prezentace a propagace vědeckovýzkumné činnosti NPÚ na národní a mezinárodní úrovni.

cíle Koncepce vyžadující spolupráci se zřizovatelem či jinými institucemi:

- S ohledem na charakter činností, které NPÚ vykonává, je samozřejmostí úzká vnitřní i vnější spolupráce s organizacemi obdobného zaměření (např. AV, muzea, ČVUT, VŠCHT apod.). Lze konstatovat, že se to týká v zásadě všech oblastí činnosti.
- Iniciovat a připravit podklady pro jednání o změně legislativy ve věci pověření NPÚ ze zákona zpracováváním soupisu památek.
- Iniciovat a připravit podklady pro jednání o změně legislativy ve věci pravomoci NPÚ a orgánů státní památkové péče při stanovování rozsahu průzkumných a dokumentačních prací, včetně archeologického výzkumu.
- Vypracovat strategii spolupráce s vysokými školami, zejména pokud jde o poptávku po studijních oborech a specializacích.
- Provázat cíle Koncepce vzdělávání a Koncepce vědecké a výzkumné činnosti NPÚ v oblasti přípravy pracovníku oboru.

3.3. Specifikace postupů, které konkretizují realizaci koncepce v jednotlivých dílčích oblastech

Celková opatření

1. Jmenování stálé komise pro vědu a výzkum a zřízení funkce vědeckého tajemníka (zároveň vedoucí adekvátně obsazeného a výkonného oddělení vědy a výzkumu) s přesně stanovenými náplněmi činností jako jsou hodnocení vědeckovýzkumného potenciálu NPÚ, sledování dlouhodobých cílů, hodnocení, prezentace a uplatňování výsledků, budování vědeckovýzkumného potenciálu, vyhledávání nových možností úkolů (soutěže, granty), funkce evaluační komise atd. Prvním hlavním cílem bude návrh začlenění vědy a výzkumu v organizačním řádu NPÚ, odpovědnosti a kompetence v jednotlivých pracovištích.

Nutnost upravit organizační a kompetenční řád NPÚ tak, aby se vědeckovýzkumné (průzkumy, výzkumy) úkony uplatňovaly povinně podle předem stanovených pravidel.

Termín: jmenování komise a zřízení pozice vědeckého tajemníka do dvou měsíců po schválení koncepce

Zodpovídá: generální ředitel NPÚ

Finanční náročnost: bez finančních nároků nad rámec běžného rozpočtu NPÚ

2. Projednání jednotlivých cílů, které vyžadují spolupráci mezi sekcemi, případně se zřizovatelem či jinými odbornými institucemi (viz bod 3.2.) a navrhnout postupy řešení.

Termín: do jednoho roku od schválení koncepce

Zodpovídá: Stálá komise pro vědu a výzkum ve spolupráci s vědeckým tajemníkem (referátem vědy a výzkumu ÚP NPÚ)

Finanční náročnost: bez finančních nároků nad rámec běžného rozpočtu NPÚ

3. Revize vědeckovýzkumného potenciálu NPÚ a vytvoření návrhu interního předpisu pro řízení pracovníků podílejících se na vědecké a výzkumné činnosti včetně standardizovaných ustanovení v popisech práce.

Termín: do deseti měsíců po schválení koncepce

Zodpovídá: Vědecký tajemník (referát vědy a výzkumu ÚP NPÚ) ve spolupráci se stálou komisí pro vědu a výzkum

Finanční náročnost: bez finančních nároků nad rámec běžného rozpočtu NPÚ

4. Podchycení vědeckovýzkumného potenciálu NPÚ, vytvoření koncepce jeho stabilizace a rozvoje (s cílem zabránit tzv. odlivu mozků). Týká se zejm. pracovního zařazení (s cílem lepšího využití vědeckovýzkumného potenciálu jednotlivců) a systému a výše finančního ocenění, perspektiv, poptávky po vědeckovýzkumné práci.

Termín: do jednoho roku po schválení koncepce

Zodpovídá: Vědecký tajemník (referát vědy a výzkumu ÚP NPÚ) ve spolupráci s vedením NPÚ

Finanční náročnost: bez finančních nároků nad rámec běžného rozpočtu NPÚ

5. Stabilizace a rozvoj stavu zaměstnanců, podílejících se na vědeckovýzkumné činnosti podle potřeb dlouhodobé koncepce. Strategie stabilizace a rozvoje, která dlouhodobě zajistí vyváženost v zastoupení humanitních, přírodovědných a technických oborů. Přijímání odborných pracovníků podle jejich předpokladů k provádění vědeckovýzkumné činnosti (tento požadavek se vztahuje i na vedoucí pracovníky, počínaje náměstký sekci památkové péče).

Termín: průběžně

Zodpovídá: Generální ředitel a ředitelé územních odborných pracovišť

Finanční náročnost: mzdové prostředky na nové personální kapacity

6. Ustavení týmů, které budou dlouhodobě, podle schváleného věcného a časového plánu, plnit stanovené vědecké a výzkumné úkoly. Současně je nezbytné ve vazbě na výše uvedené skutečnosti vyhodnotit potřebu provést odpovídající organizační změny (např. otázka opětovného zřízení měřického oddělení, zřízení samostatného útvaru pro průzkum památek).

Termín: do šesti měsíců od schválení koncepce a následná aktualizace podle přijatých projektů vědy vzešlých z veřejné soutěže

Zodpovídá: Stálá komise pro vědu a výzkum ve spolupráci s vědeckým tajemníkem (referátem vědy a výzkumu ÚP NPÚ) a vedením NPÚ

Finanční náročnost: mzdové prostředky na nové personální kapacity

K jednotlivým (věcným) úkolům koncepce

U všech věcných úkolů bude nejprve nutno velmi pečlivě sestavit koncepci plnění a výzkumný tým na základě podrobného stanovení struktury a harmonogramu prací. Některé funkce budou na plné úvazky, jiné budou na část úvazku. Od počátku plnění budou nutné

pravidelné revize rozsahu a kvality plnění, hodnocení a dílčí modifikace plánů (práce stálé komise). Všem ale musí předcházet celková opatření (srov. body 1-6), z nichž se také odvinou případné finanční nároky.

Naplňování cílů Koncepce bude zajišťováno průběžně v letech 2011 až 2016 v souladu s aktuálními možnostmi a dlouhodobými potřebami NPÚ.

3.4. Celková kvantifikace nároků na finanční zdroje

V současné době nelze přesně stanovit celkovou kvantifikaci nároků na finanční zdroje. Finanční nároky se omezí na mzdové prostředky na zajištění nových kapacit k naplnění výše uvedených celkových opatření a k plnění jednotlivých zadání a projektů vědy a výzkumu v NPÚ a na investice do informačních systémů (HW a SW) a technického zabezpečení pracovišť v řádech desítek miliónů Kč. Předpokladem je personální posílení útvarů průzkumů a informačních systémů v sekci památkové péče (archeologie je řešena samostatnou koncepcí).

3.5. Očekávané důsledky koncepce a postupů v jednotlivých sekcích během vytyčeného časového horizontu

Koncepce musí být teprve podrobně a do všech důsledků propracována. Nezbytné je úzké propojení zejména s koncepcí památkové péče a archeologie.

3.6. Celostátní a regionální rozměr koncepce

Na zajištění a realizaci Koncepce se podílejí relevantní sekce všech územních odborných pracovišť NPÚ.

3.7. Legislativní a nelegislativní opatření, která koncepce vyžaduje

Žádný z osmi úkolů není bezprostředně závislý na potřebě legislativních změn, i když je nutno připomenout věcně nesprávný rozdíl mezi legislativním zakotvením archeologického výzkumu a stavebně-historického průzkumu. Dlouhodobě je třeba usilovat o změnu a nastolit pojmání výkonu archeologie a stavební historie jako integrálního (nedělitelného) celku. V principu nepřijatelné jsou také krátké lhůty na vypracování písemného odborného vyjádření pro správní řízení a oprávnění orgánu státní památkové péče rozhodnout bez něj. Tím se v podstatě deklaruje malý význam poznávacího procesu (tedy přímo také vědy a

výzkumu) v památkové péči, což je proti smyslu státní památkové péče jako veřejného zájmu.

Koncepce předpokládá organizační změny uvnitř NPÚ, změnu dosavadní personální „politiky“ a v neposlední řadě také změnu zaběhnutých „stereotypů“ v koordinaci činností zejména odborného úseku jednotlivých pracovišť NPÚ (zejména prosazení zásady: nejprve poznání /průzkum/, pak teprve odborné vyjádření, s důrazem na kontinuitu). Vědu a výzkum je třeba chápat jako nutnost, nezbytný základ činnosti NPÚ, a nikoliv jako „nutné zlo“ či jen prostředek k získání dalších finančních prostředků. Vědeckovýzkumná práce vyžaduje časový prostor, bez něž je její efekt velmi nízký a krátkodobý. Navenek bude třeba působit na složky státní správy a samosprávy, aby plnily své povinnosti, neboť za dané situace jejich problematická funkčnost odčerpává a podvazuje značnou část odborných kapacit NPÚ (stavební úřady, orgány státní památkové péče).

Přílohy:

Příloha 1. – Organizační struktura Koncepce vědecké a výzkumné činnosti NPÚ na období 2011 - 2016.

Příloha 2. – Seznam výzkumných záměrů podaných NPÚ do veřejné soutěže vyhlášené MK ČR dne 5. května 2010 k Programu Meziresortní koncepce aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity do r. 2015.

Příloha 3. - Seznam čtyř výzkumných záměrů NPÚ 2004 - 2011 a jejich dílčích výzkumných úkolů.

Praha, 8. listopadu 2010

Přílohy

Závěrečné zprávy pro Hlavní úkol č. 2/2010

Koncepce vědecké a výzkumné činnosti NPÚ na období 2011 - 2016

Příloha 1. – Organizační struktura Koncepce vědecké a výzkumné činnosti NPÚ na období 2011 - 2016.

Příloha 2. – Seznam výzkumných záměrů podaných NPÚ do veřejné soutěže vyhlášené MK ČR dne 5. května 2010 k Programu Meziresortní koncepce aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity do r. 2015.

Příloha 3. - Seznam čtyř výzkumných záměrů NPÚ 2004 - 2011 a jejich dílčích výzkumných úkolů.

Příloha 2.

Seznam výzkumných záměrů podaných NPÚ do veřejné soutěže vyhlášené MK ČR dne 5. května 2010 k Programu Meziresortní koncepce aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity do r. 2015.

Název VZ: Výzkum a vývoj metodik identifikace, dokumentace, digitalizace a evidence movitého kulturního dědictví ČR s využitím nových technologií. Výzkum a tvorba standardů movitého památkového fondu.

Řešitel: PhDr. Alena Černá

Název VZ: Informační systém pro úplnou evidenci a dokumentaci památkového fondu České republiky včetně komplexních informací v geografickém informačním systému. (Součást Integrovaného informačního systému památkové péče v České republice).

Řešitel: Mgr. et Mgr. Jana Čevonová

Název VZ: Metody a postupy výzkumu archeologických movitých památek a péče o jednotlivé kategorie nálezů.

Řešitel: PhDr. Jarmila Čiháková

Název VZ: Každodenní život a kulturní vliv aristokracie v Českých zemích a ve střední Evropě v kontextu veřejně přístupných historických sídel ve správě Národního památkového ústavu – instalace, prezentace, aplikace.

Řešitel: PhDr. Miloš Kadlec

Název VZ: Výzkum vybraných kategorií nemovitých památek (moderní architektura, industriální dědictví, sepulkrální památky a drobné památky v krajině).

Řešitel: Doc. PhDr. Ing. arch. Miloš Matěj, PhD. et PhD.

Název VZ: Mezioborové studium historických materiálů a postupů s cílem jejich zhodnocení, revitalizace v památkové péči a propagace jejich hodnot jako atributů národní a kulturní identity (ISMER).

Řešitel: Ing. Dagmar Michoinová, Ph.D.

Název VZ: Preventivní péče o movité kulturní památky v historických objektech s důrazem na mobiliář veřejně přístupných památkových objektů ve správě NPÚ. Preventivní péče o movité kulturní památky v církevním prostředí.

Řešitel: Ing.arch. Václav Němec, DiS.

Název VZ: Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity České Republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a jejich zachování.

Řešitel: Ing. Vlastislav Ouroda, Ph.D.

Název VZ: Výzkum metodických postupů a nástrojů komplexního poznávání stavebních památek.

Řešitel: PhDr. Vladislav Razím

Název VZ: Metodika péče o významné archeologické lokality ČR a její aplikace v informačním systému památkové péče.

Řešitel: Mgr. Martin Tomášek, Ph.D.

Název VZ: Vzdělávací role Národního památkového ústavu: Edukace jako klíčový nástroj zkvalitnění péče o kulturní dědictví České republiky.

Řešitel: PhDr. Martina Veselá

Název VZ: Výzkum a vývoj důvěryhodného digitálního repozitáře k zajištění zpřístupnění a dlouhodobé ochrany digitálních dat v oblasti památkové péče.
Řešitel: Ing. Petr Volfík

Seznam čtyř výzkumných záměrů NPÚ 2004-2011 a jejich dílčích výzkumných úkolů

I. Vědecký výzkum ke zkvalitňování odborně metodického řízení státní památkové péče

02101. Zkvalitňování odborně metodického řízení státní památkové péče, koordinace a efektivní využívání výsledků výzkumu a vývoje v oboru památkové péče v působnosti NPÚ, včetně zpracování a implementace odborných metodik dílčích činností v oboru památkové péče a výzkumu nových forem celoživotního vzdělávání pro obor památkové péče.

02102. Výzkum vytváření a implementace integrovaného informačního systému památkové péče.

02103. Zdokonalování a rozvoj metod digitalizace fotografické a grafické dokumentace památkového fondu.

02104. Průzkum historických materiálů a technologií

II. Odborné poznávání, vědecké hodnocení, dokumentování a evidence movitého kulturního dědictví, identifikace statků, které mohou být chráněny

41201. Odborné hodnocení a systematické vědecké zpracovávání základní evidence mobiliárních fondů kulturních památek, ke kterým vykonává právo hospodaření NPÚ (Implementace metodiky odborného hodnocení a systematického zpracovávání MF v kulturních památkách jiných vlastníků, včetně církví).

31202. Odborné hodnocení a systematické vědecké zpracování historických knihovních fondů (zámeckých knihoven) kulturních památek.

91203. Systematická odborná obnova identifikace movitého památkového fondu (s výjimkou mobiliárních fondů kulturních památek).

02204. Odborné poznávání, vědecké hodnocení, dokumentace a třídění movitého kulturního dědictví, výběr potenciálu památkového fondu.

52205. Vědecký výzkum metod prezentace mobiliárních fondů s využitím historických depozitářů, integrace rozptýlených historických celků a obrazové dokumentace historických interiérů a exteriérů.

III. Odborné poznávání, vědecké hodnocení, dokumentování a evidence nemovitého kulturního dědictví, identifikace statků, které mohou být chráněny

21301. Vědecký výzkum a aplikace metod operativního zpracovávání stavebně historických a umělecko historických průzkumů prováděných při obnově kulturních památek a nemovitostí v památkově chráněných územích.

02302. Zkvalitňování a praktická aplikace metodicky zaměřeného zpracovávání a hodnocení nedestruktivních stavebně historických průzkumů (včetně stavebně historických a umělecko

historických průzkumů ohrožených a nevyužitých kulturních památek, se zřetelem na jejich možné využití v cestovním ruchu).

31303. Systematický průzkum a odborná pasportizace (reidentifikovaného) nemovitého památkového fondu, dokumentace a třídění.

02304. Vědecké hodnocení a kompletní odborná památková dokumentace vesnických sídel v České republice.

71305. Památkově urbanistické průzkumy, vědecké hodnocení a odborná dokumentace historických měst v České republice v návaznosti na historické průzkumové podklady oboru památkové péče.

61306. Systematický průzkum, vědecké vyhodnocení, odborně podložená obnova prostorové identifikace nemovitého archeologického památkového fondu.

11307. Odborné zpracování a vědecké vyhodnocení záchranných archeologických výzkumů nemovitých kulturních památek a památkových území jako nových pramenů k dějinám území České republiky.

VI. Odborné poznávání, vědecké hodnocení, dokumentování a evidence kulturního dědictví 19. a 20. století

81401. Územní plošný a oborový výzkum industriálního dědictví.

81402. Odborné poznávání, průzkum, vědecké hodnocení, soupis a dokumentace architektonického kulturního dědictví 19. a 20. století.